

NAŠA

MISEL.

Leto II.

OMLADINSKI KULTURNO - POLITIČNI LIST

Štev. 14 (29).

Izhaja štirinajstnevno

V Ljubljani, 19. aprila 1937

Celoletna naročnina znaša 18 Din

Ljubljana, 19. aprila 1937.

Obravnavanje našega notranjega političnega problema v poslednji proračunski razpravi v Narodni skupščini se je mestoma dotaknilo tudi pojma »narod«. Do izraza so prišla različna pojmovanja. To nam daje pobudo, da določimo naše stališče do tega vprašanja.

Kljub prizadevanju sociološke znanosti, da bi z definicijo konkretizirala vsebino tega pojma, je on še vedno predmet izkoriščanja in zlorabljanja v najrazličnejše svrhe. Potreba in cilj ožita ali širita v posameznih primerih njegov obseg, zato bo često treba v tej svrhi iskati razlago njegovemu prikrjevanju.

Od nekdanj smo mi razumeli naš narod kot skupnost ljudi istega porekla, enotnega ali najsorodnejšega jezika, istovetne zgodovinske usode in istih življenjskih teženj. Iz zavesti te naše objektivne skupnosti je izhajala kot naravna posledica tudi zavest subjektivne in duhovne skupnosti. Za nas je pripadnost k narodu, kot družabni individualni edinici, katero ločijo od vseh drugih narodov objektivna, zunanje zaznatna svojstva, za vsakega posameznika determinirana. Po naših pojmih ne more nekdo odločiti o svoji nacionalni pripadnosti po trenutnem subjektivnem razpoloženju. Za take primere ima naš narod naprimernejše psovke. Narod kot celota pa je dinamični pojem samo z zgodovinske perspektive. Samo s tega zrelišča moremo opazovati spreminjanje fizijskega posameznih narodov, zato predstavlja on v praktičnem smislu konstanto, ki omogoča določitev in uporabo zanesljivih objektivnih karakterističnih znakov za narodnostno opredeljevanje posameznikov.

Na teh osnovah počiva zavest jugoslovenske skupnosti, ki si je ohranila skozi stoletja, kljub najkrutejšim političnim nasiljem in močnim najrazličnejšim kulturnim in verskim vplivom. Imperialistični narodi, ki so nas skušali zbrisati z zemeljske površine, so stremeli, da nas diferencirajo v objektivnem smislu. Na srečo smo si v tej neenaki borbi ohranili še vsa ona obeležja, ki nas družijo v enotno nacionalno skupnost. Kolikor pa so bila prizadevanja naših nasprotnikov uspešna, toliko čuti- mo njih kvarne posledice.

V Narodni skupščini smo slišali tudi zagovornika tako zvane subjektivne narodnostne teorije, ki se je porodila tam, kjer je treba vzdrževati zavest neke skupnosti mimo vseh jezikovnih, krvnih id. razlik. Klasično je izoblikoval ta nazor E. Renan v znameniti razpravi »Qu'est — ce qu'une nation?« Povsem v njegovem duhu se slišijo besede iz Narodne skupštine: »Narod je po današnjem stanju merodajne sociološke znanosti zajednica, katero njeni pripadniki hočejo, čutijo, imajo o njej zavest in jo uveljavljajo... Samo eden objektivni postopek imamo za določitev meja določene narodne zajednice. Ta postopek je plebiscit.« To naj bi bil narod in nič več? Zanj torej niso potrebni nikaki objektivni elementi? Oni naj bi bili potrebni in koristni samo v kolikor lahko pospešijo ustvarjanje subjektiv-

Naravna posledica

Žalostni dogodek na zagrebškem vseučilišču je naravna posledica sestave in razvoja »hrvatskega pokreta«. Dejstvo, da je padel kot žrtev nekulturnega, nasilnega razračunavanja med njegovimi lastnimi sestavnimi strujami mlad akademik, dokazuje, da preživlja Mačkovo gibanje akutno notranjo krizo, ki je morala nastopiti po predvidevanju vsakega treznega človeka z vso neizprosnostjo.

Pojave notranjega razkroja hrvatske »homogenosti« smo mogli zasledovati že dalje časa. Zlasti na univerzi, ki je bilo vedno veren odsev splošnih razmer in razpoloženja, smo mogli zabeležiti ostra nasprotja med posameznimi »komponentami«. Ta razplet, ki se je začel z brezobzirno borbo za premoč v raznih visokošolskih društvih in se stopnjeval do znanega napada na prostore »Hrvatskega dnevnika«, je dosegel višek svoje žalostne slave v krvavem poboju med »nado« »hrvatskega naroda«.

Dolgoletna abstinenčna politika, zasnovana na absurdni ideologiji hrvatske nacionalne individualnosti in nesprejemljivih, konfederativnih upravno političnih zahtevah, je mogla samo za krajšo dobo vzpostaviti zunanjo enotnost najheterogenejših elementov: bivših Radičevih pristašev, frankovcev, klerikalcev in levičarjev. Vsakemu teh elementov je začasno prijala ta skupnost iz posebnih računov. Brezizglednost, brezuspešnost in utrujenost pa so začele polagoma rahljati notranjo disciplino »pokreta«, ki se je v času njegovega najmočnejšega razmaha vzdrževala pod prettnjo »hrvatskega nacionalnega izdajstva«. Poleg prikritih posebnih računov je silila vsakogar kolektivna psihologija »hrvatskega naroda«, da je trenutno »podredil« svoje ločene nazore in interese vrhovnemu. Dogodki dokazujejo, da današnje stanje tega več ne zahteva.

To se razvija točno po socioloških, psiholoških in vseh drugih zakonih, ki uravnavajo javno življenje. Premirje ali sporazum, ki ga sklenejo sicer nasprotujoče si struje zato, da dosežejo določen cilj proti tretjemu, se avtomatično prekine z uspehom ali neuspehom. Z uspehom, t. j. z izločitvijo tretjega, se pogod-

ne duhovne skupnosti, ki pa se lahko vsak čas zopet razdružijo? Naša nacionalna skupnost naj bi bila samo akt trenutne volje? Pristaši tega nazora so šli in merili ljudstvom indeks lica in lobanje, jim analizirali kri in proučevali njih pigment, da zrušijo »zablodo« žurnalistov in politikov, da je za pojem naroda potreben kakršenkoli objektivno zaznatni skupni atribut, ki človeka samo usužnjuje in zmanjšuje absolutno veljavo njegove individualne volje.

To vprašanje pa ni važno samo s tega vidika. Važno je tudi z ozirom na no-

beniki nujno povrnejo h svojim starim neporavnanim računom, z neuspehom pa k medsebojnemu obdolževanju. Ob takih prilikah se običajno razkrije vsa neiskrenost dogovora. Po tem pravilu se danes razvija usoda »hrvatskega narodnega gibanja«. Z vso logično neizprosnostjo je sledil Kerestincu, požigom domov jugoslovenskih nacionalistov in rezanju vinorodnih trt nasprotnikom, krvavi pokolj v njegovih lastnih vrstah. V tem leži velika tragika dolgoletne abstinenčne in demagoške politike, ki ni prinesla niti »hrvatskemu« niti jugoslovenskemu narodu koristi, pač pa neprecenljivo škodo.

Spričo težkega, krvavega razračunavanja v vrstah Mačkovega gibanja globoko verujemo, da se bodo njegovi odločujoči činitelji zamislili nad irealnostjo in nesmiselnostjo dolgoletnega početja, ter da bodo razmišljali tudi o svoji idejni in taktični reviziji, ki naj da njih

Generacija čovečanstva u akciji

Ljudski rodovi izašli su iz kamenitih špilja i kroz neprekidne napore mnogih sledećih generacija danas zasnivaju železobetonske gradnje sa instalacijama najpoželjnijega komfora. Duhovnost svih minulih generacija limitovala se telesnim potrebama i ugodnostima; svu svoju mislenu i čuvstvenu sposobnost posvetile su tome, da upoznavanjem nadmoćnosti prirodnih elementarnih sila sve obrnu u svoju korist. Započete napredne korake svojih prethodnih rodova nove generacije su poduhvatale i tako se kroz duga razdoblja čovečanskog razvoja nagomilale mnoge dobrine u korist novih budućih rodova, u korist a i u dužnost da ove nove generacije umnože i usavrše. To se je novim rodovima nametalo samo po sebi i oni to nisu mogli izbeći po prirodnom zakonu kauzaliteta i inercije duha. Volja — čuvstveni eksponent

tranje-politično življenje vsakega naroda. Po subjektivni teoriji postane pojem naroda lahko predmet dnevnih strankarsko-političnih razračunavanj in priznavanje pripadnosti k določeni nacionalni skupnosti odvisno od trenutnega političnega razpoloženja. Te pojave opažamo tudi pri nas. Mnoge stranke priznavajo našo nacionalno enotnost samo pod predpostavko, da so na oblasti, sicer so najradikalnejše pobornice nacionalnega separatizma. Tudi pojem »hrvatske nacionalne individualnosti« moremo razumeti samo z vidika subjektivne teorije, ker ona nima nobene objektivne podlage.

To, vedno nam tuje narodnostno naziranje odklanjamo, ker nam je jugoslovenska nacionalna skupnost jačja vrednota kot enodnevica.

bodočemu delu realno vsebino in praktične izgleda. Jugoslovenska nacionalna mladina, ki ni nikdar tajila, da ima Mačkovo gibanje svojo upravičenost v težkih napakah našega političnega življenja, je z neprestanim obsojanjem nerazsodne ekstremnosti iskreno želela, da bi težnje hrvatskega dela jugoslovenskega naroda dobile sprejemljivo, z vrhovnimi interesi naše nacionalne in državne celote združljivo idejno vsebino in sprejemljiv taktični postopek.

Jugoslovenska nacionalna mladina in celokupna nacionalna javnost, ki se je žalostni dogodek na zagrebški univerzi neposredno ne dotika, želi, da bi se na bolj kulturn način nadaljevalo različevanje v vrstah »hrvatskega pokreta«. Zlasti želimo, da bi se izločili iz njegovih vrst vsi odkriti nasprotniki našega naroda in države, ki dobivajo za svoje delovanje diktate od zunaj, ker verujemo, da bo zdravo sredino Hrvatov lahko pripeljati na pota jugoslovenskega nacionalizma, kateremu so dali ravno oni tako velike glasnike.

Mi čakamo — čas govori za nas!

svesnih biča, i instinkt — živi putokaz čula, morali su ostati u istoj ili povećanoj meri, unapred određenoj prema težnjama minulih generacija.

U bronzano doba išlo se za tim da se ljudski rod obezbedi pred spoljnim opasnostima sa što sigurnijim orudjem; takodje išlo se za tim da se novim pronalaskom trajnije i komotnije obezbede u pogledu posudja i nakita: za bronzanu posudu se ne treba bojati da će se pre slomiti, nego li zemljana činija, — a ukrasne figure ispale su mnogo estetičnije i praktičnije one od bronzne, nego li one od lapora ili gline. Sličnim potrebama k praktičnom savršenstvu težili su svi ostali nastajući rodovi, dok se danas nije došlo do toga, da ljudi mogu obezbedjavati svoje živote prefinjene i uspešnije. Mogu ubijati svoje mnogobrojne opasne neprijatelje kozmičkim zracima. Svoj fini dnevni obrok mogu uživati kot automatskog stola, koji ih sam hrani kao najbolja dadilja! A što se tiče nakita i drugih spoljnih zadovoljstava, tehnika garantuje za udovoljavanje svačijem ukusu.

Logično, svi ljudski rodovi radili su za sopstveno usrećavanje, kao i za usrećavanje svojih budućih generacija. Prema tome, namilavanje svih kulturnih tekovina čovečanstva moralo bi biti istoproporcionalno ugodnijem osećanju života kod novih generacija. Svaki mladji ljudski rod morao bi biti srećniji bar za jednu malenkost od minule. A to nije istina. Znači — da u radu, u životnoj akciji i težnjama minulih generacija leži neka osnovna, kardinalna pogreška. Čovek je nekada srećnije živio u kamenitim špiljama, nego li danas u oblakoderima; srećnijim se osećao u svom večernjem odmoru posle dnevnog nešačkog napora i lova, nego

li se današnji moderni čovek oseca pole izleta na avtomobilu ili posle avionskog leta. Dakle, po prirodnom zakonu: koliko manje napora, toliko manje zadovoljstva. Čovečanstvo u svom traženju prefinjenijega načina života i ugodnosti nije našlo pravi put.

Ovdje moram izaći iz okvira naturalističke filozofije, ma da je ona pravilnija od svih filozofskih pravaca, jer razlaže ideju života sa prilično pravilnog gledišta. Moram izaći iz naturalističkog gledišta, da t. zv. napredak ljudskih rodova ne znači ništa drugo osim jedno nepravilno i štetno odmicanje od prirode. To gledište nije ponajbolje definisano. Izvan prirodnih granica ne postoji nijedna sredina u kojoj se može vršiti kakav proces. Sve što se dešava u prirodi, dešava se na prirodan način. Kulturni napredak ljudi ne znači nikakvo odmicanje od prirode, niti približavanje prirodi. Ljudski napredak može sadržavati jedino štetne pogreške koje se čovečanstvu svete, kažnjavajući ga raznim nevoljama.

Koja je veća nevolja današnjega čoveka od te da je njegov život potpuno u rukama drugih? Na osnovu čega on sme imati ma i najmanje samostalnosti? Primitivni čovek je imao više samostalnosti, nego li je ima kakav današnji naj-sposobniji kulturni predstavnik.

Treba poznavati krivulju puta kojom su se kretale sve minule generacije čovečanstva, pa onda utvrditi koliko je uzaludnih nazora ono upotrebilo u svom nobraženju da bi se popelo preko određenih i neprehodnih granica prirodine volje. Očito, oni napor, koje je čovečanstvo iskreno i sa opravdanom potrebom u svojoj životnoj brizi, urodili su pravim plodom. Tako su mogle neke generacije biti srećnije od drugih jer im je i najmanji napor, ali i pravi iskreni napor, doneo više uspeha, nego drugima, koje su činile i najrizikantnije korake u pokušaju bez pravoga i opravdanoga cilja. Jer samo nužna opravdanost životne potrebe dovodi do postizavanja postavljene svrhe.

Ovde bi mogla biti aktualna tema: kakve su pogreške u delima minulih generacija i kakve su posledice imale ove pogreške. Kao fizičkom životu, tako i u psihičkom životu masa u pojedinim kra-

jevima raznih ljudskih, nacionalnih, rasnih ili verskih jedinica nastupa pokatkada doba pandemije preteranog samouveličavanja njihovih sopstvenih vrednosti. Sećamo se Krstaškog rata, kada je jedna starija generacija pozvala i povelala novu generaciju — slablašnu decu, da ta nedorasla i nevinna bića ginu i oslobadaju Hristov Grob od nevernika. Ta generacija, vaspitana hrišćanskim fanatizmom, tim gestom je dokazala svoje nazorno delo nad novom generacijom. Mlade sile pale so kao žrtve obmanutog čovečanstva, koje se je najbesmislenije rasparčalo u veri, da je božji sin Isus nešto više, nego li božji prorok Muhamed.

Da uzmemo jedan bliži istorijski primer za karakteristiku čovečanskih generacija u akciji. Čelikom nauružana Nemačka u toku života jedne nobražene generacije htela je dokazati celom svetu svoju nadmoćnost. Oni ogromni napor, što ih je ona prouzrokovala kod drugih istodobnih generacija u svetu — da su bili upotrebljeni za podizanje novih umnijih, zdravijih i srećnijih rodova urodili bi većim i korisnijim plodom, namesto što su prouzročili zlo i nevratenički porodili psihološki i telesni katklizam anemične poratne generacije. S toga današnja poratna generacija živi

sa prepovoljenom voljom za život, više pod utiskom straha, nego oduševljenja, nemajući ni karaktarnosti, ni moćne volje da trajno iskazuje smisao svoga prava na život.

Romantični život danas je novoj generaciji smešna stvar. Priznaje se tako zvani realni život, koga treba računski obeležiti i shvatiti za svešču relativnih odnosa plusa i minusa svih vrednosti, u koje ne treba verovati dok se vidno ne pokažu. S toga često puta omladinac današnje generacije lako prima i diktuje svojoj i tudjoj savesti one postupke, koje nemaju veze sa karakternošću i čašču, već sa direktnim materijalnim interesom. Životna smotra te vrste posledica je rdjavog uzroka minule generacije, koja je ostavila svome rodu jedinu iskrčenu stazu: samoprevaru. Današnji vek stoga prestavlja vek štetne praznine u prirodnom životnom hodu čovečanstva. Ma da su se ljudski ciljevi svodili na materijalnu, fizičku udobnost i osiguranje, ima jedno važnije pitanje i zahtev za svako svesno ljudsko biće, a to je koliko ono kao individuum može i sme da uživa od nasledjenih dobrina minulih generacija i koliko mora poraditi za srećni život svojih budućih rodova.

(Nastaviće se)

Medjunarodna izložba CIE u Napolju

Kao što smo javili u broju od 20 januara, priređena je početkom ovog meseca u Napolju Medjunarodna studentska izložba umetnosti i kulture. Organizacija izložbe bila je, u okviru Confédération international des étudiants, poverena italianskom studentskom savezu (Gruppa universitari fascisti). Uredništvo »Naše misli«, u sporazumu sa Stareštvom Prve studentske radne čete u Zagrebu, odlučilo je da takođe učestvuje na toj izložbi kako bi se već jednom i na međunarodnom forumu dostojno prikazalo ma i samo jedan deo delovanja jugoslovenske akademske omladine. Naše uredništvo je, tako, poslalo u Napolj sledeći material:

1. »Naša misel«, godište I, uvezano;

2. nekoliko primeraka ovogodišnjih i prošlogodišnjih brojeva;
3. »Narodna omladinac«, godište II, kompletno;
4. »Narodna omladinac«, nekoliko primeraka godište I i III;
5. »Prva studentska radna četa, izveštaj 1934«;
6. »Za slavu i za čast«, spomenknjiga nacionalne omladine Kralju Ujedinitelju;
7. »Kongres jugoslovenske nacionalne akademske omladine, Ljubljana 1935«, spomenica;
8. »Onima, koji dolaze«, uvezano;
9. »Petnaest let J. N. A. D. Jadrana«, Ljubljana, 1937«;
10. dvadeset uveličanih snimaka sa rada Prve studentske radne čete u Podravini, Fruškoj Gori i Hercegovini.

Kako su za posetioce ove izložbe bile odobrene velike povlastice na italianskim željeznicama (70%), pošla je veća grupa zagrebačkih i ljubljanskih studenata u Napolj tako da smo imali prilike videti izložbu.

Izložba je bila podeljena u dva dela: međunarodni in nacionalni (italijanski). Međunarodni je bio smešten u prekrasnom »Castel nuovo«, nekdanjoj rezidenciji anžuvinskih kraljeva, koji je sagrađen 1279—83. Ukusno i pažljivo, u nekoliko prostorija, bile so ovde smestene slike, skulpture, tehnički nacrti, časopisi, knjige, keramika, fotografije — jednom reči, sve ono što daje sliku o umetničkom i kulturnom radu omladine pojedinih zemalja. Bile su zastupljene sledeće države (redom od ulaza): Švicarska, Austrija, Kina (studenti u Evropi), Čehoslovačka, Poljska, Nemačka, Jugoslavija (»Naša misel«), USA, Mađarska, Holandija, Engleska, Francuska i još neke ali samo po jednim ili dva primerka kakvog časopisa. Najviše materiala su poslali Čehoslovaci (njihov zvanični katalog navodi 355 predmeta!), Švicarci, Mađari (koji su besplatno delili prospekte o lepotama svoje zemlje) in Austrianci.

Istina, jugoslovenski deo je bio skroman ali ne zato što kod nas ne bi bilo dela koja bi nas dostojno mogla reprezentovati, nego zato što se kod nas verovatno miali da smo mi toliko poznati u velikom svetu da je svaka propaganda izlišna. Dovoljno je ako navedemo primer da smo se pre polaska u Napolj obratili na ustanovu koja ima dužnost da obaveštava inostranstvo o nama i zamolili da nam stavi na raspoloženje slike zanimljivih predela naše zemlje: bili smo odbijeni. Ništa zato: uvereni smo da će na idućoj međunarodnoj studentskoj izložbi Jugoslavija biti zastupljena još bolje nego što je bila sada u Napolju.

Predaleko bi nas odvelo ako bismo hteli podrobnije da opišemo samu izložbu. Dovoljno je ako kažemo da su svi izloženi predmeti, počev od staklenih vaza koje su poslali Čehoslovaci pa preko plakata (Švicarci) i uljanih radova do arhitektonskih nacrti za »manastir sa crkvom na otoku Rabu« (Austrija — g. Rajko Pogačnik), pokazivali visok stepen omladinske umetnosti. Međutim, kao što smo već podvukli, sve smo to mogli izložiti i mi da je bilo više razumevanja i kod nas samih. Ali, ipak, obzirom na to da je ovog puta cela jugoslovenska izložba bila priređena jedino inicijativom »Naše misli«, možemo sa uspehom biti zadovoljni.

Što se tiče organizacije (ne smeštaja) izložbe, ona je bila slaba. Doduse, kako Jugosloveni nisu sačinjavali nikakvu zvaničnu delegaciju nego su išli kao obični ekskurzisti, nije nas to mnogo pogađalo ali nas je začudilo kad nam čak nisu mogli reći niti gde su otseli Čehoslovaci, koji su poslali svoju delegaciju a sa kojima smo hteli doći u vezu. Isto tako iako je na prospektu bilo navedeno još čitavo brdo raznih povlastica za posetioce izložbe (u pozorištima, muzejima i na tramvajima), nismo nikako mogli doznati ko je nadležan da izdaje te povlastice! Ipak je to lepo kad čovek vidi da nismo mi, Jugosloveni, poslednji organizatori na svetu...

Italijani su imali svoju izložbu u tro-spratnoj zgradbi pored »Castel nuovo«. Sva tri sprata su bila zauzeta slikama (većinom ulja), skulpturama, fotografijama, scenskim i tehničkim projektima. Od svega toga, skulptura je bila najbolja dok su slikari, prosečno, bili mnogo slabiji. Ali, mi tu izložbu i ne pominjemo zbog njene umetničke vrednosti: nego je zanimljiv objekt te omladinske umetnosti. Taj objekt je Etiopija. Nbrojene su slike kojima se slavi i veliča abisinski rat: tu imamo vojnika u kolonijalnoj odori kako se oprašta od matere ili verenice; tu, ženu u crmini sa pismom u ruci i vojničkim šlemom na stolu; tu, kolonijalne trupe u maršu; onda, bezbrojne alegorične kompozicije koje prikazuju civilizatorsku misiju Italije u Africi — itakodalje. Isto je tako i u arhitektonskom odeljku: pored projekata za autostradu Roma-Firenca, sve ostalo su projekti ili za katedralu u Adis Abebi ili za koji manastir sa crkvom u kom drugom gradu Etiopije. Mogli bismo to kometarisati sa raznih strana ali radije prepuštamo čitaocu da sam izabere stranu koja mu se čini najzgodnijom...

Zaključujući ovaj kratak prikaz, podvlačimo još jednom da nas je ova izložba uverila da se možemo meriti i sa velikim narodima u pogledu omladinske umetnosti. Stoji do nas do se to sazna i u »velikom svetu«...

Dva važna događka v socialni zakonodaji

»Naša misel« je že večkrat povdvarila pomembnost socialnih vprašanj in potrebo radikalnejših ukrepov na polju aktivnega poseganja države v mezdne spore in preskrbo delavstva za primer starosti in onemoglosti. Najnovejša tozadevna zakonodajna ukrepa dokazujeta pravilnost iznešenih pogledov in zahtev.

Uredbi o minimalnih mezdah in delavskem zavarovanju za primer starosti in onemoglosti predstavljata pomemben napredek v razvoju jugoslovenskega delovnega prava. Praksa bo pokazala ali je utemeljeno pričakovanje, da bosta oba ukrepa ugodno uplivala na delovne in življenjske pogoje socialno šibkih slojev. Postopek s strani javnih ustanov in privatnikov bo lahko odpravil mnoge nedostatke, ki izhajajo iz besedila obeh uredb.

Gotovo je, da je prišla pomoč s strani države nekoliko pozno, to je v času, ko ni več mogoče popraviti vseh težkih posledic socialne in gospodarske krize. Zato bo treba paziti, da ne bi nove določbe predstavljale dejanskih ovir gospodarski prosperiteti in naravnemu stremljenju k izboljšanju delovnih pogojev. Dobra volja mora tudi v tem oziru pomagati, tako da bo mogoče prilagoditi obe uredbi menjajočim se prilikam.

Če nas bo samo dvanajst ...

Od rojstva jugoslovenske nacionalne misli je bila borbenost značilna za njene nosilce. Le tako moremo razumeti ogromno število duševnih in fizičnih mučnikov, ki so s svojo neustrašenostjo utirali skozi strašne zapreke značgovito pot jugoslovenskemu narodu v kulturno in politično svobodo.

Te odlike izgleda, da mnogi glasniki naše zgodovinske, življenjske in odredišilne misli niso imeli vedno od postanka naše nacionalne države naprej. Vse kaže, da je bilo našem narodu lažje odstraniti s poti naravnega razvoja zunanje zapreke kot lastne notranje zablode.

Za današnju politično situacijo mi ne krivimo samo slepcev, bolnikov in sovražnikov, ki podzavestno ali zlonamereno postavljajo na osnovi teorije treh nacionalnih individualnosti absurdne, neizpremenljive in patološke upravno politične zahteve, katerih usvojitev pomeni v končni posledici razsulo v stotnih žrtvah ustvarjene zgradbe, temveč obdolžujemo tudi mnoge, rekli bi lahko »jugoslovenske nacionaliste«, ki so pozabljajoč na borbenost in odločnost zatajili ravno v najusodnejših trenutkih. Pri tem ne mislimo toliko na tiste, ki so ostali na izpostavljenih vrhovih, temveč predvsem na širše intelektualne plasti, ki so često, ko bi morale biti vzor odločnosti in optimizma, ubrale raje umirjenjšo in popustljivejšo pot.

Tudi to je eden vzrokov, da je politična danes jugoslovenska nacionalna misel v defenzivo in njeni nosilci z aktivne vloge na položaj korektorjev in

opozicionalnih revizorjev javnega življenja.

Zakaj to ugotavljamo? Zato, ker vidimo v malodušnosti posameznikov uspehe tistega političnega cinizma, ki proglašajoč jugoslovenski nacionalizem za fikcijo, patologijo, perverzno in zablodo, javno poziva njegove pristaše, da naj napovedo idejni konkurz.

Za tistega, ki ima v sebi vero je mogoča v takem položaju samo ena politika in taktika: reakcija na akcijo. Slaba je politika, ki sledi nasprotnim ekstremom in s stalnim popuščanjem vzdružuje med seboj in njimi isto razdaljo in isto napetost. To bi bilo morda razumljivo in upravičljivo, če bi predvidevali nasprotnim silam končno dosegljivo mejo in cilj, ki še ne rušita osnovnih pogojev našega nacionalnega življenja in ne ovirata njegovega smotra. Teh meja v furijem plesu centrifugalnih ekstremov ne vidimo, zato poudarjamo veliko dolžnost nosilcev edine kohezijske sile v našem narodu.

Te dolžnosti niso majhne, a so zato svete. Kar vas je omahljivec, ozrite se preko Sotle in videli boste orače in sejalce jugoslovenske misli, ki sredi separatističnega besnila učijo razdraženi in zapeljani narod z njegovimi lastnimi zgodovinskimi dokazi, da se je izneveril samemu sebi.

Da, če treba, bo naša dolžnost mesijanska. Rasla bo z globino zablode nasprotnikov in številom odpadnikov, in če nas bo samo dvanajst: verovali homo v Kristusa, ki ga jugoslovenski narod tudi ima.

Ako analiziramo vodilno misel omejenih uredb, vidimo dvoje važnih momentov: državne oblasti, zlasti lani so dobile znatno ingerenco pri izravnavanju interesnih sporov med delodajalci in delojemalci, na drugi strani pa je delavstvu zagotovljena preskrba za primer starosti in onemoglosti.

Prvi moment je važen tudi s splošno državnega vidika, ker zavzema konkretnije stališče napram pokretom in ideologijam, ki slone na državnem internacionalizmu. Njegova važnost je očitna, o koristnosti pa ne more biti nobenega dvoma, ker je naglašen nacionalni značaj socialnih problemov. Na ta način je dana možnost mirnega razvoja in primerne rešitve vseh perečih problemov brez povzročajočih socialnih sprememb. Važnost tega momenta bo tembolj poudarjena, ako bodo sledili tudi drugi ukrepi, ki bodo razširili intervencijo države na vse panoge gospodarskega in socialnega udejstvovanja.

Drugi moment razširja stvarni obseg preskrbe delavcev v vidu prisilnega zbiranja privatnih sredstev za naloge, ki so po današnjem stanju prepustene bodisi dobrodelnim akcijam, bodisi splošni preskrbi državljanov v okviru občin, banovin, države in drugih javnih ustanov.

Zemlja in delo

Brez dvoma stoji danes v ospredju dvoje najvažnejših socialno-političnih vprašanj: kako izboljšati in spraviti v ravnotežje življenje kmetkega človeka, predvsem doraščajočega kmetkega mladenciča in dati kruha kmečkemu dekletu na domači grudi. Danes opažamo, da baš ta dva, kmečki fant in kmečko dekle, čutita nujno potrebo, oditi v mesto za kruhom, išoč si primerne zasluzka. Domača gruda pa vsa sočna in žejna dela samuje brez haska. Vprašati moramo, kje je vzrok temu izseljevanju, temu begu s podeželja, od domače grude. Posebno pereče postane to vprašanje šele potem, ko smo opazili, da zapuščata domači kmečki krov mnogokrat tudi sin edinec in hči edinka. Mogoče je res, da vleče kmetkega človeka v mesto želja po lažjem zasluzku, misel na razne ugodnosti, točno fiksan delovni čas in stremljenje po modernizaciji. Vse to je mogoče vplivalo na kmetkega človeka v preteklosti in še v polpreteklem času, ko je tak človek dobil v mestu zaposlitev. Danes moramo pa tako naziranje zavreči — saj mora tak človek v mestu stradati, prezebiti in deliti še nešteto drugih socialnih udarcev brezposelnosti s svojimi mestnimi sotrpini. Vprašujemo se, zakaj vse to. Vzrok mora biti globlji in ne tiči samo na površju laagodnosti vsakdanjega življenja. Vzrok tiči v nezadostni donosnosti zemlje. Vsak gospodar mora gledati, da mu vrže zemlja vsako leto toliko, da se krijejo z donosom produkcijski stroški in da ostane še toliko, da je mogoče preživljati na tej zemlji kmečko družino. Ta donosnost zemlje je pa seveda odvisna od najrazličnejših činiteljev: od različnosti sestavine zemlje, lege, obdelovanja zemlje itd. Toda vzemimo zemljišče, ki bi v normalnih razmerah ustrezalo gornji zahtevi. Lastnik takega zemljišča bi se gotovo ne izseljeval, kajti kmetu je zemlja del njegove duše, od katere se ne more odtrgati.

Današnje gospodarske razmere pa so tudi to idealno vez med zemljo in kmetom raztrgale. Kmet je opazil, da se mu njegovo delo več ne rentira in da kljub vsem naporom ne more več vzdržati na normalnem nivoju povprečnega kmečkega gospodarja. Leto za letom se bremena zvišujejo, cena kmečkim produktom pa stoji ali pa celo pada. Posebno v obupnem položaju se nahajajo mahjni in srednji kmetje, ki kljub največjemu štedenju ne zmorejo niti davkov, kaj šele, da bi si mogli nabaviti najnujnejše življenjske potrebščine (sol, obutev, obleko). Beda pritiska in ljudje postajajo brezčutni, brezbrizni — predajajo se v naročje življenju, ki jih trenutno zajame. Pa se vprašujemo, od kod neki toliko kriminalnosti, političnega ekstremizma in splošnega nezado-

Način kako je ta moment poudarjen in rešen se nam ne zdi pravilen. Zbiranje glavnih sredstev za preskrbo starih in onemoglih delavcev se ne vrši na račun vseh premožnejših slojev, temveč gre v glavnem za prisilno varčevanje s strani delavcev samih. Nestalna zaposlitev delavstva ter minimalnost njegovega zasluzka sta zadosten dokaz, da bodo žrtve s strani delavstva presegle njegove pridobljene koristi. Zbrana sredstva ne bodo zadoščala za vse naloge takega zavarovanja. Dajatve ne bodo dosegle potrebne višine, tako da bo delavstvo še vedno deloma prepusteno dobrodelnosti in javnim podporam. Obdavčenje gospodarsko zmognih virov bi dalo temu zavarovanju veliko več sredstev, tako da ne bi bil v nevarnosti njegov nadaljnji razvoj. Na ta način bi država kot celota prevzela glavno breme, dočim bi pri spevki zavarovancev predstavljali le postranski dohodek. V nasprotnem primeru se bodo takoj pokazale slabe posledice prevelike fluktuacije zavarovancev, slabih zdravstvenih prilik med delavstvom in drugih nasledkov gospodarskih in socialnih težav zadnjih let.

Vse to je opozorilo, ker pričakujemo, da bo ista dobra volja obveljala tudi pri odpravljanju nedostatkov in težav, ki niso bili predvideni.

voljstva? Na to je treba odgovoriti samo to: Dajte ljudem možnosti poštenega življenja, pa bo ostal le majhen odstotek takih, za katere bo morala poskrbeti državna oblast.

In delavska mladina? Nič boljše ni z njo, temveč še mnogo slabše. Kruha ni zanjo — in to je ves problem, ki ga je treba rešiti. Manj politike, korupcije in partizanstva v gospodarstvu, pa se bo položaj zboljšal. Notranje gospodarske razmere je treba zboljšati, urediti denarstvo in predvsem nadzirati tuj in domač kapital, v kolikor moremo o njem sploh govoriti. Vsa socialna zakonodaja postaja smešna krpa papirja, če se nikjer ne ceni, ne uvažuje in spoštuje. Dekler ne bo ostal vsaj delen procent ogromnih dobičkov naših rudnikov in drugih podjetij doma, toliko časa je absurdno govoriti o zboljšanju materialnega položaja našega delavstva.

Znane so nam življenjske razmere delavstva na jugu. Kot psi se valjajo po skrajno nehygieničnih kolibah, plače pa jim zadržujejo delodajalci za več mesecev ter jih tako prisilijo, da kupujejo življenjske potrebščine v podjetniških skladiščih po pretirano visokih cenah. Delavcu se na ta način ubija vsak čut človečanstva in ni čuda, da se tako odmika civiliziranosti in stremljenju po duhovni izpopolnitvi. Stisniti je treba razširjeno vseoblastnost kartelov in dati možnost živeti vsemu narodu in ne le poedincem, ki sesajo kri iz našega narodnega telesa. Uničimo brezobzirno korupcijo in depolitizirajmo gospodarstvo, pa bo zavladalo zdravo gospodarsko in politično življenje.

G. DR. RAJKO NAHTIGAL
60 LETNIK

Gospod univerzitetni profesor dr. Rajko Nahtigal je 14. t. m. slavil 60 letni jubilej svojega plodnosnega življenja. Jugoslovenska nacionalna mladina se pridružuje častilem tega odličnega moža in znanstvenika na polju slovanske filologije, ki je znal svoje sposobnosti in znanje uporabiti ne samo za napredek tega predmeta in za vzgojevanje naraščajočega, temveč tudi v obrambo naših nacionalnih pravic.

G. prof. dr. Nahtigalu želimo, da bi mirno nadaljeval plodno delo in vzgojil jugoslovenskemu narodu še mnogo generacij.

MEDSTROKOVNI ODBOR

Kdor je zasledoval vse delo in hotenje akademikov vse od tedaj, ko je bila razpuščena reprezentanca, je lahko opazil, da so si prizadevali akademiki, da si kljub temu ustvarijo forum, ki bo zastopal njih interese. Menjali so se med društveni in medstrokovni odbori. Dolgost življenja posameznih odborov pač ni bila odvisna samo od pravičnih in poštenih zahtev studentov. Kaj čisto so igrali najrazličnejši momenti važno vlogo pri snovanju enih ali drugih. Tudi letos so se pojavila za akademike velevažna vprašanja in za lažje reševanje teh se je osnoval »Meddruštveni odbor«. Toda že takoj v začetku so se pojavile razne zanimivosti, ki so vplivale na njegov obstanek. Pravila, ki naj bi urejala vse njegovo življenje, so bila baje nedemokratična in »Meddruštveni odbor« je bil obsojen na smrt. Tisti pa, ki so videli v pravih nasprotje demokracije, so sami kaj daleč od nje. Vendar se je po dolgem prizadevanju osnoval novi »Medstrokovni odbor« in tako je »Meddruštveni odbor« izgubil svoj raison d'être in ne posluje več, čeprav formalno še ni bil razpuščen.

Sedaj se pa povrnimo k novoosnovanemu »Medstrokovnemu odboru«. Grupa, ki je smatrala, da »Meddruštveni odbor« ne odgovarja demokratičnim načelom, je pričela s pripravami za snovanje novega »Medstrokovnega odbora«. Sestavili so osnutek novih pravil, ki pa je bil tako zelo demokratičen, da razen njih ni mogel nihče pristati nanj. Pričela se je huda operacija in pravila so se skoraj docela spremenila, tako, da so bila sprejemljiva za vsa društva in če hočete za vse grupe. Člani tega odbora so samo strokovna društva, ki pošljejo

V ostalem pa smatramo, da je korupcijo treba uničiti.

v odbor svoje delegate. Kot osnovno merilo se je vzelo teologe, ki dobe enega delegata. Ostala društva pa imajo toliko delegatov, kolikor znaša količnik med njih številom in številom teologov. Tako smo dobili odbor enajstih članov. Omembe vreden je člen, ki govori o glasovanju, ker predvideva tajno, toda obvezno glasovanje, ki preprečuje vsako namerno izmikanie. Sklep, ki je izglasovan z večino glasov, pa je obvezen za vse člane. Samo v izključno notranjih zadevah pa uživajo strokovni klubi popolno avtonomijo. Takšna je približno slika sedanjega »Medstrokovnega odbora«, ki se je na svoji prvi seji konstituiral in si soglasno izvolil za predsednika tov. Dragana Raiča, cand. iur. in za tajnika tov. Matijanka Dolence, cand. iur. Kljub temu, da smo že precej skeptični pri pogledu na snovanje in delovanje sličnih odborov, mu vendar želimo čim več uspehov pri reševanju vseh študentskih zadev. Upamo, da se v doglednem času mišljenje o demokraciji ne bo menjalo in da bo »Medstrokovni odbor« vsaj za silo zamašil vrzel reprezentance. Skrajni čas je že, da merodajni faktorji pripomorejo k osnovanju prave in legalne reprezentance, ki bo izvoljena od vseh slušateljev in ki bo potem v stanu zastopati akademske interese na strokovnem in kulturnem polju.

—aj—

Stalin

Oropal je Rusijo za 25.000.000 prebivalstva in rovavi po vsem svetu. — V pričakovanju novega procesa

Varšavski dopisnik »Daily Expressa« in moskovski posebni dopisnik »Populaire«-a ne poročata sicer o tem, ker jim ta to ni všeč, pač pa statistika, posluh in zdrava pamet nam potrjujejo zgornjo karakteristiko.

Kujbišev in Ordžonikidze, sedaj že pokojna, sta dala tako opredelitev statistike: »Boljševiška informacija je predvsem agitacija« in »naša statistika mora ustvarjati politiko«. Iz časov, ko še ni bilo takih naziranj, izvemo, da je Rusija imela januarja l. 1914. 173 milijonov prebivalcev. Letni prirast je bil več ko 2,5 milijona. Torej l. 1937. bi moralo doseči prebivalstvo ogromno število 225 milijonov. Recimo, da je Rusija izgubila v vojni, na odpadlem ozemlju in z emigracijo 30 milijonov ljudi, kar je vsekakor pretirano: ostalo bi vseeno vsaj 195 milijonov. Toda letošnje štetje je zopet pokazalo število 170 milijonov. Kam je zapravlil sovjetski sistem (alias Stalin) teh 25 milijonov nesrečnih Rusov? Odgovor najdemo v kolektivizaciji, socializaciji, v vseh panogah »mirnega uresničenja socializma«. V to število nista še vračunana 2 milijona obupno pokvarjene in degenerirane »armade« brezprizornikov.

V hudomušni glavi »edinstvenega in priljubljenega« se snujejo načrti, kako bi na enak način osrečil še druge države. Ta ugotovitev je sicer v nasprotju z občeznanim »javnim mnenjem«, da Stalin naglo »evolucionira« v nacionalni smeri. Toda imamo tako verodostojne dokaze, da je treba pribiti napačnost tega velevaženega »javnega mnenja«. (Mi verujemo in trdimo, da gre in da bo šel splošni razvoj v Rusiji na desno tudi proti volji današnjih gospodarjev. — Op. ur.)

29. marca t. l. ob 2. uri popoldne je oddajala moskovska radio postaja govor ljubega tovariša, ki ga je imel na seji plenuma Centralnega Komiteja Vse-zvezne Komunistične Partije boljševikov. In rekel je sodrug-voditelj naslednje: »Treba je ovreči gnilo teorijo o tem, da mora naše razredno sovraštvo izhlapeti, ohlajevati se s vsakim našim uspehom. Nasprotno, čim večji bo-

do ti uspehi, s tem večjim zanosom nas bodo napadali preostali pripadniki razrednega sovražnika. Tudi napačno je misliti, da je polje razredne borbe omejeno z okvirjem Z. S. S. R. Nas obkrožajo kapitalistične države... Tako nas učita zgodovina in Leninizem.« V nadaljevanju govora smo slišali, da od te blagohotne naklonjenosti ni izvzeta niti zavezniška Francija.

Z eno roko pošilja Stalin miroljubno masko v Ženevo, z drugo pa neti razredni boj »izven mej« Z. S. S. R.

Instinktivna gesta pri napadu je obramba. Jasno, da v vojnem času obstojata samo dve stranki: napadenec in napadalec. Marx je l. 1848. napovedal vojno vsemu svetu. Ta se je vnela predvsem po l. 1919., po ustanovitvi komunistične III. internacionale. Ona besni sedaj. Komunisti osvajajo postojanko za postojanko. Na nas je, braniti se in delati protinapade, mi se pa prerekamo, ali obstojata dve »ideološki« fronti. Alal nam vera demokratska! Ne samo ideološki, temveč dejanski, z groznim številom 25 milijonov ruskih žrtev.

Sicer pa, ne bodimo črnogledi. Tudi boljševiška fronta ni tako enotna, kakor izgleda. Šestnajst in sedemnajst obtožencev, Putna, Tonski, Jagoda pričajo o njenem razsulu.

Jagoda je bandit (kar nas ne preseneča). Da prikrije svoje lastne grehe, on je z okrutnostjo preganjal trockiste ter druge »malverzante, diverzante in podle pse«. Stalin skuša prepričati ljudstvo, da so vsem neuspehom vlade krivi »tolovaji«..., kateri so do včeraj bili njegovi sodelavci. Pjatakov je bil celo intimni Leninov prijatelj. Toda s tem dokazuje, bodisi da je nesposoben, ker jih ni mogel razkrinkati, bodisi da je sam zločinec, kateri se hoče rešiti s tem, da izda druge.

Ta verzija mu pa ne bo pomagala. Pripravlja se novi monstre-proces, kjer bo Stalinu sodil ruski narod.

MLADINA SODELUJ

V NACIONALNIH ORGANIZACIJAH!

Javno ga pozivamo

Med jugoslovensko nacionalno visokošolsko mladino v Zagrebu je prišlo do osebnega razračunavanja. Nekateri posamezniki so se poslužili tudi časopisne polemike. Iz nam nerazumljivih razlogov — de gustibus non est... — se je poslužil g. Stanislav Šutej, tajnik »Saveza jugoslovenskih nacionalnih akademskih organizacij« celo razumljive gostoljubnosti wilderjeve »Nove Riječi«. V 24. številke tega letnika »Nove Riječi« je namreč priobčil pod naslovom »Kuda ide Savez jug. nac. akad. organizacija?«, napad na posamezne člane sedanjega izvršnega odbora »Saveza«. Mi se v to ne spuščamo, ker verujemo, da si bodo poiskali prizadeti sami primerno zadoščenje, odločno pa protestiramo proti neokusnemu vpletanju bivšega »Centralnega akcijskega odbora« v Ljubljani, ki je izvedel kongres jugoslovenske nacionalne visokošolske mladine in ustanovno skupščino »Saveza« v ta razračunavanja. V omenjenem članku je tudi sledeči pasus: »Osnovna pogreška je bila storjena že s tem, ker so izvršili nekateri člani »Centralnega akcijskega odbora«, ki je obstojal pred konstituiranjem Saveza v Ljubljani, neke nepravilnosti, o katerih Savez še do danes ni izrekel svoje končne sodbe. Tako je na primer izginil zapisnik ustanovne skupščine, a poleg tega niso bili na sami skupščini in vse do danes položeni visokoškolskemu forumu blagajniški računi.«

Z ozirom na to prostaško insinucijo čutimo potrebo ugotoviti sledeče:

1. Dolžnost »Centralnega akcijskega odbora« v Ljubljani je bila mnogo širša kot si to zamišlja g. Šutej. Ustanovna skupščina je bila samo ena izmed točk njegovega delovnega programa.

2. Centralni akcijski odbor si je zato izvolil poseben revizorski odbor, sestojč iz: univ. prof. dr. Laze Popovića, dr. A. Zavrnik, dr. Nikole Radojčića in g. primarija dr. Alojza Zalokarja.

3. Temu revizorskemu odboru je bil »Centralni akcijski odbor« odgovoren za svoje denarno poslovanje, zato mu je tudi predložil blagajniške knjige v pregled.

4. Ugotovitev revizorskega odbora se glasi: »V dnevih 26. in 29. junija 1935 sva pregledala blagajniške knjige C. A. O. ter sva ugotovila, da je vse v popolnem redu in vsi izdatki dovoljno z dokazili opremljeni. — Dr. Nikola Radojčić, dr. Alojz Zalokar.« S tem rezultatom opremljene blagajniške knjige C. A. O. so bile nato predložene v pregled zagrebškima članoma revizorskega odbora, ki sta dognala isto.

5. Blagajniške knjige C. A. O. so bile nato izročene s prilogami blagajniku »Saveza« g. Stanislavu Rapotecu in se tudi še pri njem nahajajo.

6. Ustanovna skupščina »Saveza« se je vršila javno pred stotinami nacionalnih visokošolcev. Potekala je v popolnem redu, zato ne vemo, v čigavem interesu naj bi zapisnik o njej izginil. Zapisnik je bil izročen v originalu g. Dušanu Verbiću, podpredsedniku »Saveza« in predsedniku ljubljanskega pododborna ter se tudi pri njem nahaja.

Iz teh ugotovitev izhaja, da je bivši »Centralni akcijski odbor« v Ljubljani popolnoma korektno in lojalno izpolnil svoje obveznosti do »Saveza« in da mirno čaka na končno sodbo visokoškolskega foruma. Spričo tega javno pozivamo g. Šuteja, da nam pogleda v lice in določneje pove, kako razume »nepravilnosti«, katere naj bi zagrešil bivši »Centralni akcijski odbor« v Ljubljani, sicer homo prisiljeni, da mu na drugem mestu razvežemo jezik.

V Ljubljani, 19. aprila 1937.

Andrej Uršič, bivši predsednik
Rikard Marušić, bivši tajnik
»Centralnega akcijskega odbora«
v Ljubljani.

O tem predmetu so spregovorile tudi »Jugoslovenske Novine«. Poudarjajoč, da bi bila v »Savezu« deplasirana vsaka borba med demokrasko ali autoritativno razpoloženimi društvi, ker ni bilo to, nego jugoslovenska nacionalna misel tista skupna podlaga, ki ga je ustvarila, pravijo med drugim: »Na veliko preseñenje vseh jugoslovenskih nacionalnih visokošolcev je bil natisnjen 8. aprila v Wilderjevi »Novi Riječi« članek glavnega tajnika S. j. n. a. o., v katerem se napada sam Savez! Pustimo ob strani neobičajni način, da interne spore v

„Nova Riječ“, g. Šutej i „Kuda ide SJNAO“?

U poznatom stilu, u kome »Nova Riječ« stalno napada jugoslovenske klubove na zagrebačkom Univerzitetu, objavljen je u broju od 1. o. m. i članak pod naslovom »Kuda ide Savez JNAO?« Članak je potpisao neki g. V. C. Međutim, svakome od nas, ko je pratio razvoj događaja u Savezu JNAO odmah će pasti u oči, da je članak inspirisan od »vrlo dobro« informirane ličnosti iz kruga samog Saveza. Da su povod tome članku dali »Naša misel«, beogradske »Studentske Novine« i poslednja sednica zagrebačkog pododborna Saveza, to će svakome biti jasno, kad u članku pročita pasuse u kojima se ističu poznate zasluge bugarsko-jugoslovenske akademske lige za našu demokratiju povodom »fašističkih« incidenata u Sofiji i dr. Na gospodinu koji je davao inspiracije, poznaje se odmah, da nije još odslužio svog đackog roka, jer bi inače znao bolje kamuflirati članak i njegovog pravog autora!

No, i kad uzmete »Novu Riječ« od 8. o. m. i pročitate u studentskoj rubrici pod istim naslovom ličnu izjavu sekretara Saveza g. Šuteja opremljenu još i službenim štampiljom, onda će vam stvar biti još jasnija. Prvi članak bio je potreban, da bi izazvao unapred predviđenu izjavu g. Šuteja, koju je želio već odavna negde plasirati, samo nije našao povoljne prilike i nije imao gde, da jih objavi. Kad je potreba jedne takve izjave za tu gospodu bila na vrhuncu a gostoprimstva nisu mogli naći ni kod jednih jugoslovenskih novina — eto ih kod »Nove Riječi«.

Ona ima stalnu rubriku za ovakve pamflete. Uteha za odstopljeno mesto joj može biti to, što će pridobiti 3 nova pristaša — »demokrata«. (To što je među njima jedan pošivalac i glasač Bože Maksimovića, neka ju ništa ne smeta, jer i bivši državni potsekretar Ministra policije Maksimovića, pan Wilder, ne pretstavlja nikakve smetnje demokratiji.)

Ostavljamo Izvršnom odboru, da odbrani Savez od bljutavih napada »Nove Riječi« i neistinitih navoda g. Šuteja, koji imaju suviše providnu nameru. Ostavljamo mu, da sam odbrani bivši Centralni odbor u Ljubljani, koji je svoje knjige, račune i zapisnik skupštine u redu predao i nadamo, da će potsetiti g. Šuteja na sednicu u Mladenovcu, gde je to i zapisnički konstatirano, a članovima ljubljanskog Centralnog odbora data čak i pohvala. Isto tako ostavljamo Izvršnom odboru, da g. Šuteju i »Novoj Riječi« objasni, da se tri službena putovanja Saveza (na kongres CIE u Pragi i Sofiji i sednicu CIE u Beču) ne mogu kvalificirati kao »dvo-godišnja putovanja Saveza po kugli zemaljskoj« te, da su odobrenja za te puteve dali širi upravni i izvršni odbor, a prema tome nikakvog »poduzimanja na svoja ruku« sa strane pojedinih funkcionera nije bilo.

Međutim, želimo g. Šuteju poručiti još i ovo: U Savezu JNAO skuplja i ve-

kakem visokoškolskem Savezu iznaša v javnost sam tajnik. Vse je predvsem presenetilo to, da je bila naprošena za gostoljubnost ravno »Nova Riječ«, ki stalno napada jugoslovenska visokošolska društva, zanika jugoslovenski mitarizem ter propagira tri narodne in tri individualne koncepcije dr. Mačka. To je iznenadilo tudi samega Mačkovega »skutonošu« Wilderja, ki ironično pravi v opazki k članku, da prinaša vse to z namerom, »da bi studentska javnost spoznala, kakšno cvetje vse raste v taboru zlate fašistične omladine«, in da se sicer »redakcija ne spuša v ta razračunavanja bivših tovarišev«. Tako zafrkljivo lekcijo od enega Wilderja bi si pisec lahko prihranil.

že nas samo ideja jugoslovenstva. Neka si g. Šutej i njegovi drugovi izbiju iz glave, da će Savez u Sarajevu postati slobodna tribuna svih studenata, utičiće (svega i svačega op. ured.) i žarište svega pozitivnoga (marksizma i narodnofrontaštva op. ured.) u našem studentskem životu, kako bi konačno studentski interesi našli u Savezu svoga arbitra i pravog reprezentanta, kako je to već postignuto kod studentskog Saveza u drugim demokratskim zemljama.

Ne g. Šutej! Savez će ostati organizacija jugoslovenskih nacionalnih akademskih udruženja ili ga neće biti! Takav je on do sada bio, takav će i dalje ostati!

Nikad nismo imali pretenziju, da bilo koga drugog pretstavljamo a najmanje sve studente. A koga pretstavljamo mi smo uvijek i svuda jasno i glasno kazali.

Ako se ne slažete sa ciljevima i svrhom Saveza izvolite napustiti — vrata su vam otvorena — u protivnom, naćemo drugog demokratskog načina, da vas preselimo u Wilderov »narodni front«...

Zagreb.

V.—i.

REVIZIJA MISLJENJA

Spominjali se boste »Slovenčevih« trditev, da jugoslovenske nacionalne akademske mladine na Aleksandrovi univerzi sploh ni.

Čujte in strmite: Te dni so katoliški akademiki naslovili na jugoslovensko nacionalno mladino moledujoč apel, da naj ne naseda marksističnim nakanam. Nacionalna mladina se je svojim katoliškim vrstnikom hvaležno zahvalila za blagohotno opozorilo, ki je našlo svojo pobudo gotovo v njenih lastnih slabih izkustvih izza let 1931—33.

O UNIVERZITETNI AVTONOMIJI

piše zadnja številka »Straže v viharju«: »Pri nas v Jugoslaviji imajo univerze še svojo avtonomijo, ki je vredna in velja toliko, kolikor jo znajo spoštovati avtonomni zavodi sami...«

Čeprav je naperjen ta stavek proti komunističnim zlorabam, si dovoljujemo ugotoviti, da zna tudi katoliška mladina spoštovati ta privilegij univerz samo takrat, kadar se nahajajo na oblasti njeni očetje. »Stražarji«, ne krajšajte si

že itak kratke pameti in pokličite si v spomin dejanja katoliške mladine, s katerimi je ona prva kompromitirala pravice visokošolcev.

O STAVKI NA UNIVERZI

piše zadnja številka »Straže v viharju«: »V naših razmerah je štrajk nemoralno in zločinsko sredstvo, kajti štrajk na edini najvišji znanstveni ustanovi na mah ustavi vse komplicirano in zapleteno kolesje diferenciranega znanstvenega dela... Vse to delo potrebuje stalno in mirno kontinuiteto in se ne da mehanično ustaviti in spet pognati, kakor kak voz na cesti...«

Lepe in res modre besede, a vendar ne moremo, da bi zopet ne ugotovili, kako spremenljive nazore ima o tem katoliška mladina. Gotovo je zelo občutljiva za razne politične vremenske preokrete. Uslužno hočemo zato osvoboditi spomin sicer tako dičnim »Stražarjem«: V letih 1931—34 je bilo za klerikalno mladino univerzitetno znanstveno delo gotovo mnogo bolj enostavno, saj ga je v družbi s komunisti prekinjala iz dneva v dan, kakor da bi se dalo »mehanično ustaviti in spet pognati kot kak voz na cesti.«

KARDINAL IN »SLOVENSKI DOM«

V volilno borbo med van Zeelandom in Degrelom je posegel tudi katoliški »Slovenski dom«. Stranko, za katero se je odločno zavzel kardinal iz Malinesa, je proglasil za »precej korumpirano«.

Morda je informacijska služba slabo delovala? Morda pa je vzrok tej zagati premlada mladost. Povrhu pa še tak strahovit poraz klienta Degrella.

POSLANCI VLADNE VEČINE »IN ACTIONEM«

Ljubljanskim meščanom se nudi lepa prilika, da na svojem dnevnem promenanju po Aleksandrovi cesti občudujejo mično sliko vloge in dela vladnih poslancev, ki jo je razstavila neka fotografina.

DUBILI SU TIT TE VITI

Ob slednji strani listu »Nove Riječi« objavljeno je nekako mišljenje, da bi se morali v Zagrebu, kjer se nahajajo »Nove Riječi«, postaviti spomenik za spomin na nekoga, ki je bil v Zagrebu, kjer se nahajajo »Nove Riječi«.

IDEOLOGIJA

Za fašizem je država integralno edinstvo po svojem bistvu, duhu in funkciji. V njej živi samo en narod z enim jezikom. — To izključuje v njenih mejah priznavanje kakršnekoli kulturne individualnosti.

PODJETNOST

»Slovenija«, ki ima patent na poznavanje naših najbolj kričečih potreb, predlaga:

1. V Ljubljani je treba sezidati velikonovo opero. Stroški bi znašali samo 30 do 40 milijonov dinarjev.

2. Sedanje operno gledališče naj se s prezidavo in dozidavo preuredi v dramsko. Stroški bi znašali samo 5—6 milijonov dinarjev.

3. Sedanje dramsko gledališče naj bi se prodalo kakemu kino-podjetju ali lastniku kabareta.

Spričo dejstva, da še nimamo niti potrebne bolnice niti lastne univerzitetne zgradbe, ne vemo ali misli »Slovenija« res ali se šali. Preje bi rekli, da se šali.